

Zagreb, 15. studenoga 2023.

Zaključci 8. zagrebačkog sigurnosnog foruma 2023.
Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman"
Zagreb, Hrvatska, 20. i 21. listopada 2023.
Jačanje demokracije, zaštita slobode i društva

1. Odgovornost NATO-a i EU-a za budućnost

- a. Pojačana transatlantska suradnja EU-a i SAD-a u području obrane, inovacija, istraživanja, razvoja i sigurnosti, od ključne je važnosti za sigurnost i stabilnost ne samo europskog prostora, već i na globalnoj razini. S posebnim naglaskom na procese stabilizacije postojećih i sprečavanja pojave novih kriza. Takvu suradnju trebalo bi proširiti i na druge neeuropske čimbenike koji bi trebali doprinijeti procesima stabilizacije i prevencije.
- b. NATO i EU trebali bi zajednički preventivno djelovati kako se kriza uzrokovana Ruskom agresijom na Ukrajinu 2022. ne bi proširila izvan tog područja. Kao što to vidimo i povećanju sukoba na Kavkazu te nekim zemljama Afrike i Bliskog istoka. Pojava nove krize korisna je samo onima koji žele utjecati na svjetsku sigurnost i političku arhitekturu u smjeru jačanja globalne nestabilnosti i nesigurnosti.
- c. Brojni sigurnosni izazovi s kojima se svakodnevno suočavamo, ukazuju na potrebu sveobuhvatnog razvoja sposobnosti i mogućnosti EU-a u stvaranju i jačanju preventivnih i odvrćajućih obrambenih i sigurnosnih kapaciteta. Oni bi trebali biti komplementarni sposobnostima i mogućnostima NATO-a. EU bi trebala nastaviti razvijati svoje preventivne, obrambene i odvrćajuće kapacitete i sposobnosti na razini EU-a, ali i na razini država članica, kako u stvarnom svijetu tako i na internetu. EU se mora moći braniti na svojim granicama i, u skladu s interesima drugih demokracija, stvoriti i ojačati drugačiju regionalnu i globalnu sigurnosnu strukturu koja može djelovati izvan teritorija EU-a.
- d. Ruska agresija na Ukrajinu, Hamasov teroristički napad na Izrael, instrumentalizacija i naoružanje ilegalnih migracija kao i brojne druge hibridne prijetnje, ukazuju na potrebu redefiniranja postojećih sigurnosnih obrazaca institucionalnog djelovanja na nacionalnoj razini kao i na razini EU/NATO-a. Oni bi se također trebali odražavati i naglašavati u budućim

strategijama NATO-a i EU-a, kao i u strateškim dokumentima pojedinih država članica (kao što su "bijeke knjige" i druge).

- e. EU i NATO trebaju izgrađivati nova partnerstva i saveze u euroazijskom području u svrhu očuvanja mira, sprečavanja izbijanja sukoba i njihova smirivanja. Moramo se moći, zajedno, suočiti sa strategijama i politikama koje uskraćuju pravo pojedinih država na postojanje te izravno ugrožavaju stabilnost i sigurnost na globalnoj razini.
- f. NATO i EU trebali bi surađivati na energetskej učinkovitosti, zelenoj tranziciji, održivom zelenom kružnom gospodarstvu prihvaćajući činjenicu da je proizvodnja nuklearne energije zelena energija te da služi i kao prijelazna energetska priučuva sve dok se ne ostvari puni potencijal obnovljivih izvora energije.
- g. Izdvajanja za proračunsku obranu nisu trošak, već ulaganje u sigurnost i zaštitu stanovništva u budućnosti. Ta bi se dodijeljena sredstva trebala povećati na najmanje 3 % BDP-a u nadolazećim godinama. Prije toga, saveznici moraju, što je brže moguće, ispuniti obećanje da će investirati najmanje 2% svog BDP-a na tom području.
- h. U području disruptivnih tehnologija u nastajanju potrebno je uskladiti mišljenje i definicije prioritetnih područja između EU-a i NATO saveza kako bi se ojačale zajedničke integrirane aktivnosti.

2. Novi sigurnosni izazovi

- a. Nitko ne može sam pobijediti u bilo kojem budućem, posebno međudržavnom sukobu. Savezi, održivi, učinkoviti, temeljeni na demokratski izraženoj volji i razvijenim sposobnostima suradnje na institucionalnoj, organizacijskoj, društvenoj i osobnoj razini, su *condicio sine qua non* bilo kakvog uspjeha u borbi protiv suvremenih i budućih hibridnih rizika i prijetnji.
- b. Sigurnost, stabilnost i neovisnost Izraela od ključne je važnosti za stabilnost transatlantske sigurnosne strukture, a posebno za stabilnost i sigurnost šireg mediteranskog područja i regije. Iako se Izrael može obraniti od zlonamjernih protivnika, potrebno je Izraelu pružiti pomoć i suradnju te

obeshrabriti potencijalne napadače u njihovim namjerama da napadnu Državu Izrael.

- c. Sigurnost, stabilnost i neovisnost Tajvana od ključne su važnosti za stabilnost indo-pacifičke regije. U oba slučaja sigurnost, stabilnost i neovisnost Tajvana i Izraela ključna su pitanja za održavanje sigurnosti i stabilnosti na globalnoj razini.
- d. Sigurnost više nije drugorazredni ili trećerazredni problem. To je primarno pitanje koje bi trebalo razmotriti pri planiranju budućih aktivnosti (socijalnih, gospodarskih, individualnih, grupnih) jačanjem regionalnih obrambenih sposobnosti i društvene otpornosti. Nije pitanje, hoće li se uopće pojaviti određeni oblik prijetnje po postojeće sigurnosne procedure i aktivnosti. Samo je pitanje kada, od koga i koje će posljedice uzrokovati. Stoga prilikom izrade preventivnih i obrambenih planova naglasak treba staviti na sposobnosti prevencije, obrane, oporavka, prilagodbe te učenja (otpornost) preventivno-obrambenih sustava.
- e. Europa bi trebala pokazati solidarnost prema osobama kojima je potrebna (posebno humanitarna) pomoć. Međutim, ne smije popustiti pritiscima koje organiziraju i provode organizirane kriminalne skupine u zlouporabi humanitarnog prava. Prilagodbe novim sigurnosnim izazovima EU-a i nacionalnog zakonodavstva trebale bi ići u tom smjeru. Trgovinu ljudima i organiziranje nezakonitih migracija trebalo bi tretirati kao nezakonitu aktivnost što ona i jest. Humanitarni pristup trebao bi se primjenjivati samo na one osobe koje su izložene stvarnim prijetnjama.
- f. Potrebno je razviti sustave za rano upozoravanje na brojne moguće rizike i pojavu prijetnji u skladu sa suvremenim znanstvenim istraživanjima kako bi se pomoglo donositeljima odluka i javnosti, koji bi mogli biti izloženi takvim prijetnjama.
- g. Kiberprostor postoji kao prostor unutar kojeg se ostvaruju brojne sigurnosne rizike i prijetnje. Istovremeno je i prostor iz kojeg dolaze brojne prijetnje. Kiberprostor se koristi kao sredstvo za jačanje i razvoj nasilja i terorizma širenjem nasilnih radikalnih ideologija, identificiranjem, okupljanjem i angažiranjem različitih simpatizera i članova takvih oblika ansilnog djelovanja, prikupljanjem materijalnih resursa, obavještajnih podataka, organiziranjem različitih oblika obrazovanja i osposobljavanja, promicanjem radikalizacije, razvojem zloćudne strateške komunikacije, dijeljenjem dezinformacija i propagande, organiziranjem nasilja i terorističkih napada u različitim područjima.

- h. Virtualna radikalizacija postala je ozbiljan sigurnosni izazov, rizik i prijetnja za mnoga društva i države i trebala bi se rješavati kao takva.
- i. Stoga je potrebno razviti strategije za suzbijanje gore navedenih rizika. Jednako je važno educirati stanovništvo, a posebno mlade, da pažljivo i racionalno koriste WWW kako bi mogli razlikovati valjane informacije i laži, između dobrog i pogrešnog (poticanje digitalne pismenosti te kritičkog razmišljanja).

3. Ruske maligne aktivnosti

- a. Cijeli spektar ruskih malignih djelovanja proizlazi iz Velike strategije Putinove Rusije. Ova Velika strategija se djelomično ostvaruje u različitim vrstama agresije na Ukrajinu. Stoga, da bi se postigla ukupna pobjeda nad ruskim agresorom, potrebno je prepoznati i suočiti se s tom Velikom strategijom. Ako svi uključeni u taj proces, nisu u stanju prevladati sastavnice te Velike strategije, kao i pobijediti je u cijelosti, izloženi smo riziku da se u skorij budućnosti ponove negativni scenariji kojima svjedočimo od 2022. Opstanak te Velike strategije Putinove Rusije ponovno će se pojaviti u negativnom obliku i dovesti do novih kriza, novih sukoba i ratova.
- b. Ako obrana Ukrajine ne bude učinkovita, ova Ruska velika strategija pokrenut će različite oblike napadnih djelovanja protiv zemalja srednje Europe te Baltičke regije. Stoga je naša dužnost i obveza pomoći Ukrajini ne samo u njenoj obrani, već i u sprečavanju ponavljanja takvih scenarija ruske agresije (kinetičke i/ili nekinetičke) protiv drugih zemalja Europe. Kao i izvan Europe. Istodobno, pobjeda Ukrajine, kao i način na koji će se postići, jasan je pokazatelj drugim potencijalnim agresorima, kako bi se mogli provesti u slučaju da se odluče na napadna djelovanja.
- c. Ruska obavještajna zajednica nastavlja svoje destruktivne i maligne aktivnosti u područjima koje Rusija shvaća kao svoje sfere interesa u skladu s politikama i aktivnostima bivšeg Sovjetskog Saveza viđenim tijekom Hladnog rata. Nova terminologija, nova imena, nove organizacijske strukture su tek glazura na površini. Stari komunistički mentalitet i modus operandi su još uvijek glavni model djelovanja. To pokazuje da se demokratska tranzicija ruske obavještajne zajednice nije dogodila.

- d. EU i NATO trebali bi biti svjesni te činjenice baš kao i naši partneri. Moramo razviti partnerstva i saveze u tom smjeru kako bismo suzbili malignu aktivnost ruske obavještajne zajednice na regionalnoj i globalnoj razini.

4. Hibridne prijetnje

- a. Razvoj STRATCOM sposobnosti i mogućnosti od vitalnog je značaja za borbu protiv hibridnih prijetnji, koje imaju tendenciju utjecati na proces donošenja odluka.
- b. Komunikacija stručnjaka i znanstvenika iz različitih područja znanosti, koji imaju različite perspektive, s ciljem razmjene informacija, iskustava i znanja, ključna je za razvoj uspješnih i realnih sposobnosti i mogućnosti društava i država s ciljem jačanje otpornosti na nove sigurnosne izazove.
- c. Zaštita javnog informacijskog okruženja od zlonamjernih aktivnosti operacija utjecaja od ključne je važnosti za društvenu otpornost.
- d. Otpornost društava izravno je ugrožena unutarnjim podjelama, koje hibridni napadači žele stvoriti ili produbiti postojeće. Ukrajina je stekla golemo iskustvo u osiguravanju nacionalne otpornosti i otpora. To bi se iskustvo trebalo iskoristiti u procesu utvrđenih iskustava – naučenih iskustava (LI & LL) između NATO-a/država članica EU-a.
- e. Jačanje svijesti, poboljšanje (digitalne) pismenosti i obrazovanja stanovništva od posebne je važnosti. Stanovništvo mora donositi odluke u političkim procesima na temelju točnih, istinitih i potpunih informacija dobivenih iz vjerodostojnih izvora, a ne na temelju glasina i dezinformacija koje ugrožavaju same temelje moderne demokracije, ljudskih prava i sloboda.

5. Proširenje EU-a i krizna područja

- a. Procesi pristupanja zemalja europskoj uniji (kandidati i oni koji bi to trebali postati) ne bi trebali biti zaustavljeni zbog sigurnosnih izazova. Povezivanje zemalja kandidatkinja sa susjedima iz EU-a trebalo bi im pomoći da prihvate standarde, vrijednosti, načela i uvjerenja EU-a na kojima se temelji

EU. Ta načela moraju prihvatiti prvenstveno za bolju budućnost svojih građana i Europe u cjelini.

- b. Trebalo bi podupirati euroatlantski put svih zemalja koje još nisu našle svoje mjesto u tim okvirima. Te bi zemlje, prije pristupanja, trebale prihvatiti i usvojiti sve kriterije utvrđene tijekom pregovaračkog procesa.
- c. Ruske aktivnosti destabilizacije i izazivanja sukoba, nemira i kriza na području WB6 ne popuštaju, već se pojačavaju kako njihova vojna, informacijska i politička pozicija u agresiji na Ukrajinu i istočnu Europu slabi.
- d. Ruske operacije utjecaja, uz potporu srbijanskih vektora napada iz spektra hibridnih prijetnji, dovode do ozbiljnih malignih posljedica za unutarnju sigurnost i stabilnost Crne Gore kao saveznika u NATO-u. Povećani utjecaj, pa čak i sudjelovanje u neposrednoj izvršnoj i zakonodavnoj vlasti u Crnoj Gori srpskih, ruskih, prosrpskih i proruskim političkih organizacija, nevladinih organizacija, medija i Srpske pravoslavne crkve može negativno utjecati na koheziju NATO saveza. Njime bi se omogućio pristup osjetljivim podacima NATO saveza Rusiji i Srbiji.
- e. Posebnu pozornost treba posvetiti neovisnosti, teritorijalnom integritetu, suverenitetu, fizičkoj sigurnosti, političkoj stabilnosti, energetskej i ekonomskoj samoodrživosti, zaštiti stanovništva od procesa radikalizacije i uvođenju podjela u Bosni i Hercegovini te Moldaviji.

